

Aplikace pro komunikaci samospráv se svými občany

Pocitové mapy ukazují jak jednoduše a hravě řešit problémy s obyvateli měst

Zajímá vás názor občanů? Chcete vědět, které části města se obyvatelům líbí nejvíce, které chtějí využívat a na které jsou hrdí? Nebo chcete pro své obyvatele vytvořit bezpečné město?

Petra Dočkalová

V posledních letech se v České republice stále více městům vyplácí naslouchat svým občanům. Vznikají akce spojené s aktivní snahou zapojit obyvatele měst a obcí do rozhodovacího procesu a vytváření veřejného prostoru pro lidi. Podmínkou pro úspěšnou interakci města s obyvateli a následné jednoduché řešení konkrétních problémů je vytvoření prostoru pro vzájemnou komunikaci, která bude srozumitelná a přístupná oběma stranám. Právě takový prostor vytváří aplikace PocitoveMapy.cz.

„Hlavní myšlenkou pocitových map (jedná se o variantu mentálních map, které se v geografii používají již od 60. let 20. století) je poskytnout občanům prostorový nástroj pro komunikaci s úřadem a zároveň poskytnout úředníkům nástroj, který znají (mapy). V rámci územního plánování či strate-

gického rozvoje hrají totiž mapy důležitou roli, a proto jsou na ně pracovníci samosprávy zvyklí. Na druhou stranu jsou mapy jednoduchou komunikační platformou, která umožňuje i neodborníkům zaznačit relativně složité problémy a návrhy jejich řešení. Tím pádem jsme dali dohromady mapy a dotazníkovou šetření (většinou nudný nástroj) do jednoho produktu, který uživatele baví a pro úředníky přináší srozumitelné výsledky ve známém formátu,“ říká Jiří Pánek z Katedry rozvojových studií PřF UP v Olomouci a autor projektu PocitoveMapy.cz. Jeho inspirací se stal projekt pocitové mapy Afrodity Vodňanské z roku 2010, do něhož se zapojilo několik set žáků ze sedmi vodňanských škol. Ti do mapy zaznamenávali pomocí barevných pásek, jak se cítí v různých koutech města a jak prostor využívají. Město si tak mohlo udělat obrázek o tom, jakým způsobem obyvatelé na-

hlízejí na některé části města, kde se cítí dobře a kde naopak pociťují negativní emoce.

Právě při zjišťování problémů a bezpečnostní situace může být aplikace PocitoveMapy.cz velmi užitečným nástrojem. Vedení měst tak získá odezvu přímo od obyvatel a mnohem konkrétnější informace týkající se problémových lokalit, které ne vždy musí být obecně známé. Ve Vimperku podobná mapa vznikla již v roce 2012 poté, co se ve městě vyostřilo sociální napětí. Obyvatelé města tak mohli vykřičníky na mapě označit místa, kde se necítí bezpečně. Na základě této pocitové mapy bezpečí a dalších statistik dodaných policií mohli místní radní vypracovat plán pro zefektivnění ochrany obyvatel města právě v daných lokalitách. Později, v roce 2013, se navíc město připojilo k projektu Asistenti prevence kriminality, jejichž práce napomohla k uklidnění situace ve městě. Lokality, kde dochází k nebezpečným sociálním jevům, se snaží mapovat také v Bělině. Zde mohou obyvatelé přidávat komentáře ohledně svých pocitů a četností jednotlivých jevů tak, aby město mělo jasnou představu o závažnosti problému v daném místě. Kromě kriminality obecně mohou lidé na mapu zaznamenat také výskyt prostituce, drogově závislých či černých skládek.

Základem je GeoParticipace

Vytvářením pocitových map město aktivně zapojuje obyvatele do sběru informací a dat o daných lokalitách, a sdílí tak subjektivní názory na aktivity města a jeho plánování. Tento nápad vychází z pojmu GeoParticipace, kdy se využívají prostorové nástroje k zapojení obyvatel do rozhodovacího procesu o prostoru, který jako veřejnost využívají.

FOTO: MĚSTO BRNO

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE, REGIONY
ČESKÉ REPUBLIKY

V loňském roce se pod záštitou Katedry rozvojových studií PřF UP v Olomouci rozjel pilotní projekt „Pocitové a mentální mapy v hodnocení vlivu životního prostředí na zdraví“. Ten byl realizován ve třech městech – Olomouc, Kroměříž a Šumperk. Pocitová mapa zde byla využita jako nástroj pro sběr a vizualizaci dat se zaměřením na zhodnocení kvality životního prostředí uvnitř měst. Ve spolupráci s Národní sítí Zdravých měst ČR (NSZM) pak vznikl samotný projekt internetové aplikace PocitoveMapy.cz. „V rámci této aktivity vytváříme pocitové mapy pro členy sítě na akcích pro veřejnost – Fórum Zdravého města. Za letošní rok jsme jich udělali cca 14 a do konce roku ještě některá města budeme realizovat. Mimo spolupráci s NSZM děláme pocitové mapy pro města, která o to vyjádří zájem, pro architektonické kanceláře či jiné výzkumné instituce, těch bylo jen za letošní rok okolo 20,“ sděluje Jiří Pánek.

Pocitová mapa vznikla také v Brně

V letošním roce se pro realizaci pocitové mapy rozhodl také Magistrát města Brna. V rámci již každoročně konaného Týdne města se zde v květnu konal workshop v ulicích města. Jeho zástupci tak využili tradiční akci založenou na dobrovolnosti a aktivní spolupráci obyvatel. Ti se mohli vyjádřit přímo u stánku města Brna, kde byla mapa k dispozici. Další možnost měli v internetové aplikaci PocitoveMapy.cz. Kromě mapy mohli účastníci vyplnit také krátký dotazník, díky němuž přidali komentáře a názory v souvislosti s tvorbou Pocitové mapy či konání města Brna. S výsledky a kompletními pocitovými mapami se obyvatelé mohou seznámit nejen online cestou na stránkách města, ale také v časopise Metropolitan a v Urbancentru, kde budou výsledky prezentovány veřejnosti v podobě výstav v průběhu října a listopadu.

Celé akce, jež zaznamenala velký úspěch, se v průběhu čtyř dní zúčastnilo v centru 994 lidí a 1093 v rámci online verze. Nasbíralo se okolo 600 komentářů, v nichž lidé zmiňovali jak pozitivní, tak také negativní stránky života v Brně. Ty byly hodnoceny z hle-

Tvorba pocitové mapy v ulicích Brna

diska několika kategorií. Lidé připínali na mapu špendlíky různých barev podle toho, jak se jim ve městě líbí, nebo označovali místa, kde je potřeba změna. Dále měli možnost se vyjádřit, jak jsou na některé části města hrdí a kde rádi tráví volný čas. Mezi taková místa se tradičně řadily historické památky, jako hrad Špilberk nebo katedrála Petrov. Velmi pozitivně Brňané hodnotí nově zrekonstruovaná prostranství, kde rádi chodí ve volném čase. Trochu rozporupně ale vychází z výzkumu náměstí Svobody, jehož plocha je podle některých příliš vydlážděná a kontroverzně podle některých působí i brněnský orloj. Negativně je nahlíženo i na plochy s absencí zeleně v centru města. Obyvatelé měli také možnost ukázat zastupitelům města, jak moc jsou spokojeni s tím, jak se jim v Brně žije. Právě odpovědi u této otázky vyšly velmi pozitivně. Lidé celkově hodnotili místa, kde mají svá bydliště, kladně, a to zvláště v případě centra a severní části města.

„Mimo komunikaci s občany se jedná také o nástroj určité politické participace a reprezentace..“

Mezi negativně hodnocené části města se obecně řadí ty, jež jsou spojovány s problematikou sociálně vyloučených. V případě Brna se jedná o oblast v okolí ulic Cejl a Bratislavská. Podobně je vnímáno okolí autobusového nádraží Zvonarka či Mendlovo náměstí jakožto významný přestupní uzel. Ovšem hlavním tématem negati-

vních reakcí je již dlouho mediálně známá problematika brněnského hlavního vlakového nádraží. Kromě rozporupných reakcí ohledně jeho přemístění či renovace navíc z výzkumu vyplynulo, že právě prostor v jeho okolí je vnímán jako špatná vizitka města Brna, kde je špína a kde hrozí nebezpečí. Dalšími negativy, která lidé pociťují, je špatná dopravní situace ve městě, nedostatek volných míst k parkování či nedostatek cyklostezek.

Akce se v Brně setkala s velmi kladnou odezvou. Lidé tak měli možnost aktivně vyjádřit své pocity a zapojit se do rozhodování o samotném městě, ve které žijí. Výsledky, ať pozitivní, či negativní, jsou cennou zpětnou vazbou pro město, které má v plánu dále zapojovat veřejnost do podobných akcí. „Výsledky pocitové mapy nyní analyzujeme a postupně pracujeme na tom, aby se v klíčových místech situace začala zlepšovat. Jsou ale věci, které vyžadují dlouhodobější přípravu před tím, než jsou vidět výsledky. Do projektů takových proměn chceme co nejvíce zapojit občany. Uvažujeme o aplikacích, kde by se lidé k určitým prostorům mohli snadno vyjadřovat. Je to součástí projektu Smart City, který má nyní v Brně zelenou,“ říká Zuzana Taušová z tiskového střediska kanceláře primátora města Brna.

Nádraží, vyloučené lokality nebo málo zeleně – to se nelíbí

Problematiku prostoru v okolí hlavních dopravních uzlů, jako jsou nádraží, čističky ulic, dopravní situace a absence zeleně ve městě musí řešit také jiná města. Například v Jihlavě na zákla-

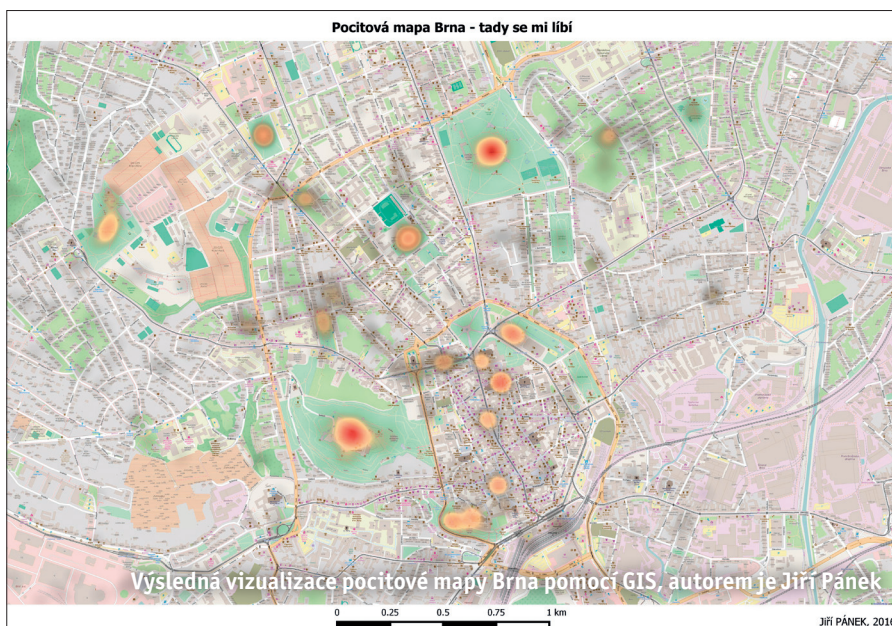

FOTO: Z. KOLÁŘEK 21

dě výsledků pocitové mapy vytvořili tzv. „desatero hlavních problémů“, mezi nimiž právě nechybí prostor v okolí městského vlakového nádraží. Lidé se také necítí dobře na náměstí – vzhledem k absenci zeleně a dopravě v jeho okolí. Celkově by si přáli kultivaci centra a oživení města akcemi pro lidi.

Obdobné výsledky přinesla pocitová mapa v Krnově. Negativně byla hodnocena prostranství obou hlavních nádraží, stejně tak oblasti okolí ulic Mánesova, Alšova, Vrchlického, které jsou spojovány se sociálně vyloučenými. Mezi lety 2014–2016 se již realizoval Strategický plán sociálního začleňování, jímž se město snaží docílit revitalizace a redukce vyloučených lokalit v Krnově. Mezi oblíbené lokality, kde lidé rádi tráví volný čas a jsou na ně hrdí, obyvatelé zařadili hlavně okolí centra města společně se synagogou, také soutok Opavy a Opavice nebo například Chářovský park. Překvapením pro zastupitele města byly ovšem reakce na bikepark, jenž byl na jedné straně hodnocen kladně, na straně druhé ho však lidé vnímají negativně jako prostor, kde se vyskytují také drogy.

Podobné aplikace jsou populární i v zahraničí

V České republice se projekt pocitových map těší velké oblíbenosti zvláště proto, že přináší možnost zapojit obyvatele měst do rozhodování o jejich budoucnosti. Do České republiky

přišel tento koncept poměrně nedávno ze zahraničí, kde se jedná o jednu z populárních forem komunikace místních samospráv s jejich obyvateli. Ve Velké Británii vznikl internetový portál FixMyStreet pro obyvatele měst zaměřený na problémy v jejich okolí. Lidé zde navíc kromě psaní příspěvků mohou sledovat také změny, které byly pro nápravu vykonány.

V českém prostředí je již několik let možné přispět k řešení problematiky nežádoucího odpadu ve městech a černých skládek na webu ZmapujTo. V novější verzi je navíc možné kromě černých skládek monitorovat také další problémy, na které mohou lidé ve městech, ale i v přírodě narazit. Tato aplikace neslouží pouze občanům, ale také obcím a městům, které se musí podnětům svých obyvatel věnovat. Tato města mají možnost se do administrace ZmapujTo přihlásit zdarma a využít ji tak pro zkvalitnění životního prostředí.

Podobně jako jiné aplikace, také pocitové mapy se postupně vyvíjí. Do budoucna nelze vyloučit nejen jejich rozšíření, ale i různé tematické zaměření. „Pocitové mapy neustále vylepšujeme – ať již jejich vizualizační metody, metody sběru dat, či jejich prostorové analýzy,“ říká Jiří Pánek, jenž se právě této tematice věnuje na Univerzitě Palackého v Olomouci a publikuje své poznatky v odborných článcích také v zahraničí.

Pocitové mapy se v posledních letech ukázaly být snadno využitelné jako hodnotný zdroj informací pro městské zastupitele. Ti tak mají možnost diskutovat o problematice územního plánování s obyvateli a reagovat na podněty, které od nich dostávají. Mnohdy pomůže podobný výzkum odhalit problémy i tam, kde jsou buď přehlíženy, nebo se o nich neví v obecném měřítku. Na druhou stranu mohou občané ukázat na místa, kde jsou na své město hrdí a kde tráví svůj volný čas. Dávají tak svým zastupitelům signál, jakým směrem je dobré se ubírat. Podobné akce navíc vzbuzují pozitivní a aktivní přístup obyvatel k rozhodování o vlastní budoucnosti, protože vidí, že mohou sami přispět ke zlepšení podmínek. Pocitové mapy mohou být také nástrojem díky němuž mohou obyvatelé sledovat postupné změny, které se na základě jejich podnětů ve městě následně dějí, i to, jak zastupitelé měst pracují pro lidi. Samotný význam těchto map tak netkví pouze v komunikaci mezi obyvateli měst a jejich zastupiteli. „Mimo komunikaci s občany se jedná také o nástroj určité politické participace a reprezentace, občané mohou vidět, že se o ně město zajímá více, než jen jednou za čtyři roky před volbami. Mimo tvorbu pocitových map má naše aplikace využití také ve výuce či výzkumu, kde ji využíváme pro studium představ o prostoru – například, kde leží hranice mezi Moravou a Čechami, co je to Blízký východ či kudy teče Nil,“ dodává Jiří Pánek. ■